

Skyddet av General Sherman och andra jätteträd

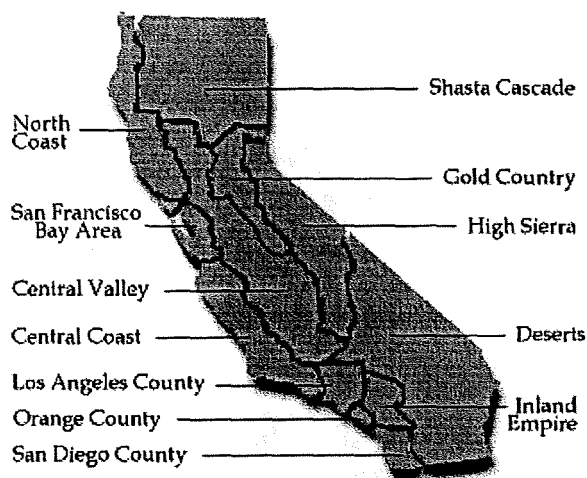
- Kaliforniens nationalparker genom tiderna

Uppsatsarbete, Skogshistoria I vt-01
Jessica Malmhäll skogsvetarkurs 99/03
Handledare: Rikard Andersson

Inledning

USA:s delstat Kalifornien har en natur som växlar mellan den dimmiga redwoodskogen på nordkusten till det torra klimatet i söder där joshua-träden växer. Det kaliforniska höglandet inkluderar High Sierra och Shasta Cascade (se karta över Kalifornien nedan) och här hittar man höga bergstoppar och skyddade dalar. Här växer majestätiska sequoia-träd tillsammans med uråldriga tallar. Med det kaliforniska låglandet menas de inre delarna av Kalifornien och här är jordbruket det dominerande landskapsintrycket. I de södra delarna av Kalifornien är klimatet torrt och landskapet är mer eller mindre ökenaktigt. Längs nordkusten hittar man förutom redwood-träd också en stor andel lövträd, douglasgranar och andra barrträd, trädslag som trivs i det fuktiga landskap som erbjuds i norr (Johnston 1994). Redwood-träden inkluderar två arter: dels kust-redwood, *Sequoia sempervirens* och dels sequoia-träden, *Sequoia gigantea*.

I Kalifornien finns trädslag som bara finns här och några av dessa hyser individer som kan räknas in bland de största och äldsta träden i hela världen. I dag är det en självklarhet att dessa ska skyddas mot skogsbruk och annan exploatering tillsammans med det rika djurliv som följer med denna natur, men det har inte alltid förhållit sig på detta vis. Kalifornien har idag ett antal nationalparker och reservat upprättade (se karta på sidan 8). Men hur gick det egentligen till när dessa grundades och varför? Vilka var de drivande krafterna bakom? Vilka motsättningar uppstod när

parkerna bildades? Hur fungerar de idag? Vilka hotbilder finns? Och hur ser parkernas framtid ut?

Exploateringen

I slutet av 1880-talet hade den första generationen av pionjärer satt sina tydliga spår i det kaliforniska landskapet (Dilsaver m.fl. 1990). Filosofin för den vite mannen var att det var deras rätt att använda naturen och alla dess tillgångar precis så mycket de behövde. Detta skilde sig radikalt från indianernas filosofi och sätt att bruka landskapet. Efter tre årtionden av exploatering hade de vita genom sitt jordbruk trängt undan den ursprungliga vegetationen och djurlivet och man hade börjat förstöra och hugga ner skogarna. På de låga kullarna hade de fleråriga gräsen försvunnit p.g.a. kraftig betning och istället etablerade sig ett mindre näringsrikt och vanligare ettårigt gräs (Dilsaver m.fl. 1990). I skogsbältet i norr hade det skapats stora avverkningsområden efter trettio år av skogsbruk och skogsföretagen blev allt större. Skogsbruket varierade kraftigt mellan olika delar av Kalifornien men vart man än vände sig såg man människor som utan skrupler rovgirigt använde sig av naturens resurser. I slutet av 1800-talet fanns väldigt få områden kvar som var helt orörda av människan.

Skogskyddet börjar – de första kämparna

Under hela tiden för exploateringen höjdes röster mot skogsexploateringen, men fram till mitten av 1880-talet var det ingen som hörde dem. En av de första och mest framträdande

personerna inom bevarandeintressena i Kalifornien och i hela USA var John Muir. Han var en mystiker och spiritualist som nådde en bred publik och övertygade självaste President Theodore Roosevelt om att inrätta ett nationalparkssystem. Systemet innebar att ansvaret för statens skogar övergick från jordbruksdepartementet, till ett nytt organ: United States Forest Service (Petterson 1999). John Muirs personliga favoriter var de stora och majestätiska redwood-träden som han fann i Kaliforniens högländ och som du kan på bilden nedanför. Därför startade han år 1890 en kampanj tillsammans med Robert Underwood Johnson för att få området kring Yosemite-dalen skyddat från att förstöras av bete och skogsbruk (Hewes

1981). Kampanjen lyckades och de lyckades övertala kongressen att sätta undan hela högländet som en nationalpark. Detta område går idag under namnet Yosemite nationalpark. Efter John Muirs död 1914 har hans betydelse ökat och idag anses han nästan som en mytisk person. John Muir var även grundare till den ansenliga föreningen Sierra Club. Föreningens uppgift var att utforska, informera om och bygga upp ett stöd för skogarna och naturen i Kaliforniens högländ (Petterson 1999).

En annan naturkämpe som har varit viktig i Kaliforniens skogshistoria var George W. Stewart. Han var mycket mån om bergsområdet i de inre delarna av Kalifornien, dvs. området runt Canyon. Hans kamp för att få landet avsatt som en nationalpark blev både lång och hård (Dilsaver m.fl. 1990). Med lite hjälp från några lokaler politiker lyckades han till slut och idag är en del av detta område en skyddad nationalpark där man bland annat kan hitta världens äldsta levande träd, General Sherman, som du kan se på framsidan. Bakom varje bildande av reservat och nationalpark finns också en stark drivande social kraft, i form av stora påtryckningar från allmänheten och olika klubbar med naturvårdintresse. De viktigaste klubbarna är Sierra Club och Save-the-Redwoods league. Save-the-Redwoods league som grundades 1918 köpte upp redwoodskog och överlät sedan den största delen av skogsmarken till den kaliforniska delstaten (Petterson 1999). Save-the-Redwoods league har sedan starten fortsatt att söka efter donationer för att köpa upp ny redwoodskog och utöka Kaliforniens parkområden. Under åren har föreningen samlat ihop över 31 miljoner dollar och med lite hjälp från statliga fonder har de sammanlagt köpt upp över 57 000 hektar av redwoodskog (Hewes 1981).

De tidiga konflikterna

I och med att olika nationalparker och naturreservat i Kalifornien grundades uppstod det tidigt en del konflikter mellan staten och de privata skogsbolagen. Med Theodore Roosevelt vid makten ökade antalet hektar skyddad skog och natur dramatiskt i hela landet och så även i Kalifornien (Krueger 1958). Fram till 1880-talet hade processen med att bilda nationalparker gått så långsamt så när Roosevelt tog tag i saken levde han efter mottot att hellre avsätta för mycket mark än att missa vissa viktiga områden. Detta ledde till att skogar förklarades som reservat utan att ha blivit ordentligt inventerade vilket retade gallfeber på de privata skogsbolagen som letade efter ny skog att köpa upp. Skogsbolagen hade svårt att förstå hur staten tyckte att skogen gjorde mer nytta som en rekreationsplats än vad den skulle göra som timmer och bräder (Dilsaver m.fl. 1990). Skogarna med stora träd såsom t ex redwood var dessutom extra intressanta för bolagen eftersom det fanns mycket virke att hämta ut. En annan konflikt som uppstod var den mellan staten och järnvägsbolaget Southern Pacific Railroad. Konflikten handlade om ett landuppköp kring Sequoia och Kings Canyon. Motiven som Southern Pacific hade är ännu oklara men det mest troliga är att det dels var attraktivt att

lägga järnvägen i en vacker miljö och dels att järnvägsbolaget hade starka rötter i skogsindustrin. Skogsindustrin uppmuntrade naturligtvis allt uppköp som hindrade mer land från att bli reservat (Dilsaver m.fl. 1990). På sina landområden i de norra delarna av Kalifornien kontrollerade dessutom Southern Pacific enorma mängder sågtimmer och man fick viktiga inkomster genom att transportera virke och olika trädprodukter ned till södra Kalifornien (Dilsaver m.fl. 1990).

Bildandet av nationalparker

Den 25 september 1890 etablerades Kaliforniens första nationalpark, Sequoia och General Grant nationalpark som egentligen är två parker sammanslagna till en. Parken inrättades först och främst för att skydda de stora träden och däribland världens äldsta träd, ett sequoia-träd som heter General Sherman (Hewes 1981). Parken har sedan dess blivit större och sedan 1940 är General Grant en del av den nuvarande Kings Canyon nationalpark. Tillsammans breder Sequoia och Kings Canyon ut sig över ett område som är 350 000 hektar stort (Dilsaver m.fl. 1990). I oktober samma år, alltså bara någon månad senare efter att Sequoia nationalpark hade grundats etablerades även en annan stor park; Yosemite nationalpark. Parken etablerades med syftet att bevara och förvalta de naturtillgångar som t ex världens största granit-monoliter och ett varierande landskap med höga vattenfall och dungar med stora sequoia-träd (Hewes 1981). Landskapet är unikt och attraktivt. Nationalparken innehöll från början ca 346 800 hektar om man bortser från Yosemite Valley och Mariposa Big Trees som från början var under statlig kontroll (Krueger 1958). I slutet av 1890-talet var stora delar av Yosemite fortfarande privatägda och detta utgjorde ett stort problem för skyddet av skogen och djurlivet p.g.a. betning, nersågning av träd och annan ignorans för miljön. Beroende på detta minskade man sedan parkens storlek och uteslöt stora delar av privatägd mark för att underlätta saker och få en bättre kontroll. År 1905 hade parken minskat sin utbredning med ca 85 000 hektar (Krueger 1958).

1900-1930 De första åren

De första åren i parkernas historia var de svåraste eftersom mål och regler ännu inte var klara. Varje park fick en liten summa pengar och ett fåtal anställda som hade som uppgift att markera och försvara parken från olagliga aktiviteter (Dilsaver m.fl. 1990). 1916 inrättades dock National Park Service, som hade till uppgift att förvalta nationalparkssystemet. I och med National Park Service blev förändringarna stora. Från att under två årtionden varit nästan helt befriande från turismen skulle varje park nu inrikta sig på att locka till sig allmänheten. Anledningen till detta var att dels få med sig folkets stöd och sympati och dels få igång turismen som var en bra inkomstkälla för parkerna. Resultatet blev nästan en logaritmisk ökning av besökare och med det följde också en påverkan på miljön med samma hastighet (Hewes 1981). Campare förstörde markvegetationen, maten lockade till sig stora djur som t ex björnar och det var inte ovanligt att dessa blev skjutna. Björnfrågan skulle sedan visa sig vara ett problem inom nationalparkerna under en mycket lång tid och är även så idag. Skogsvårdsåtgärder man ägnade sig åt under de första femton åren i National Park Services historia innehöll bl.a. eldbekämpning som man började med 1917 och bekämpning av insekter (Dilsaver m.fl. 1990). Kort sagt kan man säga att tiden mellan sekelskiftet fram till 1930 kännetecknas av ett bottenläge i resurshantering och man hade den sämsta biologiska mångfalden genom tiderna. Ett exempel kan man ta från Sequoia nationalpark där man 1906 uppskattade bestånden av 63 kända djurarter. År 1930 gjorde man en ytterligare inventering och fann då att endast två arter hade ökat i antal medan 21 arter hade blivit kraftigt reducerade

och två hade till och med helt utrotats. Man fick in rapporter om att de stora träden var i ett alarmerande dåligt skick och att de led av allvarliga rotskador p.g.a. vägbygge och en livlig turism (Dilsaver 1990). Under den här tiden grundades också en tredje stor nationalpark i Kalifornien. Den nya parken får namnet Death Valley nationalpark, och 1933 proklamerades den av president Hoover som ett amerikanskt nationalmonument.

1931-1950 Vägar, bygge och krig

I och med börskraschen 1929 så blev det en enorm arbetslöshet. President Franklin Roosevelt startade då ett program, Civilisation Conservation Corps, CCC, som bland annat innebar att ledig arbetskraft skulle få jobb med att bygga och renovera allmänna byggnader och vägar. Detta inkluderade även en del byggnationer i nationalparker över hela USA. Jobbet som CCC utförde i de kaliforniska nationalparkerna gick till största del ut på att reparera och bygga vägar, underhålla byggnader och lägerplatser, bekämpa bränder, kontrollera insekts- och svampangrepp, rensa skogen från spår av mänsklig närvaro som att plocka upp skräp m.m., samt plantera nya träd (Pettersson 1999).

Precis i början av 1930-talet började inspektörer med John Roberts White i spetsen runt om i Kalifornien inse vad National Forest Service hade gjort med de vackra nationalparkerna (Dilsaver m.fl. 1990). Man började se vad all mänsklig påfrestning hade gjort med landskapet och dess ekosystem. Under åren 1931-1937 dvs. fram till dess att andra världskriget började fick skogs- och viltvård en alltmer ökad uppmärksamhet. Man startade viltprogram och började sätta upp strängare regler för besökarna i parken (Dilsaver m.fl. 1990). Men i och med kriget så minskade antalet parkanställda med hälften, CCC-programmet slutade med omedelbar verkan och arbetarna försvann in i det militära. Bidrag till miljövard och parkunderhållning fanns det nu inte resurser till. Antalet besökare till nationalparkerna minskade betydligt. Utan någon underhållning blev vägarna dåliga och osäkra att färdas på, vissa vandringsleder spolades till och med bort p.g.a. översvämningar, tjocka snölager och kraftiga stormar (Dilsaver m.fl. 1990). Men kriget fick sitt slut, besökarna återvände och parkerna hade överlevt. Det var nu dags att ta nya tag.

1950-1972 En ny synvinkel

På mitten av femtiotalet började röster höjas inom National Park Service och allmänheten började få upp ögonen för att systemet hade allvarliga brister. Kongressen hade under andra världskriget och även nu efteråt försummat Kaliforniens och hela landets nationalparker. På byggnader och andra faciliteter började tiden ta ut sin rätt, men besöksantalet hade efter kriget börjat öka igen och hade nu nått en ny toppnivå (Dilsaver m.fl. 1990). Slitaget på byggnader m.m. var maximalt. Men utan några bidrag från staten så kunde man göra väldigt lite åt förfallet. Lösningen på problemet blev Mission 66. Mission 66 var ett program som först och främst gick ut på att rusta upp parkerna igen, även om det fanns vissa bitar som även innefattade vissa åtgärder för växt och djurlivet (Dilsaver m.fl. 1990). Under 50-talet slog vetenskapen igenom i National Park Service och botaniken och zoologin fick ett större inflytande. Detta efter att man hade fått stor kritik från National Forest Association och Sierra Club. Som ett resultat av detta gjordes under de följande åren ett stort antal vetenskapliga studier upp. De viktigaste var dels en studie om den ekologiska hanteringen i varje enskild nationalpark i Kalifornien och dels den så kallade Leopold-rapporten som kom 1963 (Hewes 1981). Leopold-rapporten kom som en chock för parkledningarna runt om i Kalifornien och den tog upp problemet med för stor mänsklig påverkan i parkerna. Leopold-rapporten fick en stor

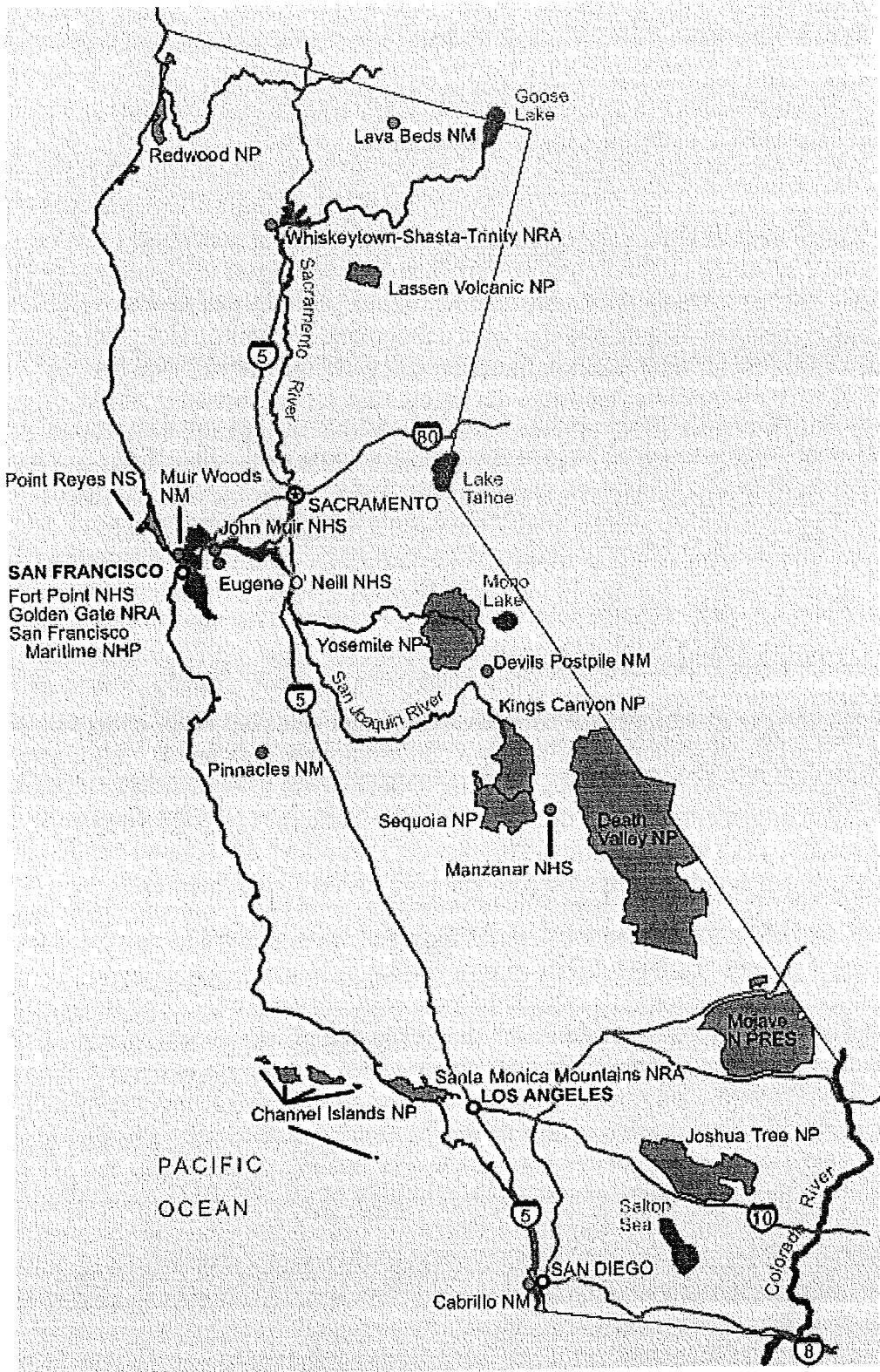
inverkan inte långt efter att den hade publicerats, och man började sköta parkerna efter rekommendationerna i den. Istället för att man som tidigare bara hade ägnat sig åt att skydda och sköta de naturvärden som ansågs attraktiva ur mänsklig synvinkel, började man nu försöka att återskapa forna ekosystem. Man stod inte längre i vägen för de processer som naturligt skedde inom parkerna (Dilsaver m.fl. 1990). Även branden återinfördes för första gången på 75 år i nationalparkerna och det resulterade i många nya fina redwoodplantor, något man tidigare hade haft problem med att få fram.

År 1968 grundas en ny nationalpark, Redwood National Park som sedan expanderade 1978. Parken bildades mycket tack vare ett stort engagemang från Save-the-Redwoods league och andra miljögrupper (Hewes 1981). Parken avsattes för att skydda gammal redwoodskog och sammanlagt breder den ut sig över en yta på ca 44 506 hektar varav drygt 30 345 är federala och ca 14 161 är statligt ägda.

1972-1990 Den moderna eran

På 70-talet fick de flesta nationalparker en så kallad "Master Plan" där det i detalj beskrevs hur varje park skulle lösa problemen med för mycket besökare, åldrande av faciliteter, underbemanning o.s.v. En explosionsartad befolkningsökning i hela Kalifornien under 70-talet förde också med sig problem till parkerna som man aldrig tidigare behövt hantera. Det allvarligaste av dessa var frågan om luftföroreningar. Man började oroa sig för att en blandning av damm, bilavgaser, jordbrukskemikalier och industriutsläpp som kom långväga därifrån skulle leda till allvarliga biologiska skador både på växt- och djurlivet inom parkerna (Dilsaver m.fl. 1990). I början av 1980-talet var farhågorna ett faktum. Ozonlagret började spricka upp, på samma sätt som det redan hade gjort flera år tidigare i de södra delarna av Kalifornien. Några som for riktigt illa av ozonföroreningarna var de små plantorna av sequoia-träd som fick stora problem med att överleva. Men denna gång stod parkledningarna maktlösa eftersom problemet låg utanför parkernas gränser och inte innanför. I början svarade Park Service med att totalt ignorera problemet. Men när skadorna på skogen blev så påtagliga att det inte längre gick att förneka dem fick man lov att ta till åtgärder. Men utan mer forskning och utan medel att nå fram till allmänheten med information om vad som höll på att hända hade man inga bra vapen att attackera problemet med. En intensiv forskning om "ö-biologi" inleddes, som bl.a. handlar om hur stora arealer som behövs för att bevara en viss natur när omgivningarna är exploaterade (Dilsaver m.fl. 1990). Denna forskning ledde till att man fick många viktiga svar om varför vissa arter hade svårt att reproducera sig och varför vissa arter hade dött ut. Det visade sig helt enkelt att vissa arter behövde mer utrymme än andra för att kunna fortplanta sig normalt. Detta var till exempel svaret på varför järvar och rödrävar hade blivit så sällsynta och varför grizzlybjörnar och kondorer hade försvunnit från Kaliforniens nationalparker. Björnarna utgjorde annars ett stort problem för parkledningarna runt om i staten och då främst i Yosemite. Där var det inte ovanligt att besökare blev bitna och attackerade av björnar som lockades till människorna p.g.a. deras mat. Lösningen på problemet blev information och utbildning till allmänheten, strikta regler om medhavd mat, kontroll och övervakning av björnar som tidigare hade visat sig vara besvärliga (Hewes 1981). Mellan åren 1976 och 1987 lyckades National Park Service med att ta fram politiskt korrekta utvecklings- och handlingsplaner för varje större anordning i varje nationalpark i Kalifornien. Detta resulterade i en lång rad konflikter mellan de som ville utveckla parkerna och de som ville bevara dem som de var (Dilsaver m.fl. 1990).

Karta över Kaliforniens nationalparker

Litteratur

Dilsaver, M., Lary, T. & William, C. 1990: Challenge of the big trees – A resource history of Sequoia and Kings Canyon national parks. Sequoia Natural History Association. Three Rivers, Kalifornien.

Hewes, J. J. 1981: Redwoods – The worlds largest trees. Bison Books Limited. London.

Johnston, R. V. 1994: California forests and woodlands. University of California. London.

Krueger, D. 1958: California lands – ownership, use and management. The American Forest Association. Narberth, Pennsylvania.

Petterson, R. 1999: Skogshistorisk forskning i Europa och Nordamerika. Kungliga skogs- och lantbruksakademien. Hållsta.